

La transmissió intergeneracional del català a la Franja no és estable

Natxo Sorolla

Natxo Sorolla

nsorolla@unizar.es

Universidad de Zaragoza, España

ORCID: 0000-0001-7480-0359

<https://doi.org/10.32870/vel.vi27.410>

Recibido: 12/11/2025

Aceptado: 29/03/2026

Publicado: 23/04/2026

Esta obra está bajo una licencia

Licencia Creative Commons Atribución-No-Comercial 4.0 Internacional

VERBUM ET LINGUA

NÚM. 27

ENERO / JUNIO 2026

ISSN 2007-7319

E410

Intergenerational transmission of Catalan in the Franja is not stable

RESUM: Aquest article analitza la transmissió intergeneracional del català a la Franja (Aragó) com a indicador central dels processos de substitució lingüística en contextos de minorització, i en proposa un nou indicador. En les dades de les enquestes d'usos lingüístics de la Franja (2004 i 2014), l'índex clàssic del català (ITIC) apunta que la transmissió del català de progenitors a fills es manté lleugerament positiva en ambdues onades. Però, amb l'aplicació del nou indicador, l'índex de transmissió intergeneracional global (ITIG), que integra el conjunt de dinàmiques sociolingüístiques, s'observa que passa de ser favorable al català a resultar negatiu l'any 2014. Aquesta diferència evidencia que, més enllà dels canvis demogràfics i de l'aparent estabilitat de la transmissió en termes absoluts, hi ha indicis de trencament intergeneracional i de substitució lingüística en algunes comarques, especialment a la Llitera i a la Ribagorça. Els resultats dialoguen amb altres estudis quantitatius i qualitatius que també apunten a un procés de substitució emergent i posen de relleu la necessitat d'incorporar la dimensió social i simbòlica del canvi, inclosa la glotofòbia, per entendre com la discriminació lingüística condiona les tries familiars i juvenils.

PARAULES CLAU: transmissió lingüística intergeneracional, substitució, revitalització, Franja, català, glotofòbia.

ABSTRACT: This article analyses the intergenerational transmission of Catalan in La Franja (Aragon) as a central indicator of language-shift processes in contexts of minoritisation. It proposes a new indicator for this purpose. Drawing on data from the linguistic usage surveys of La Franja (2004 and 2014), the classic Catalan index (ITIC) suggests that the transmission of Catalan from parents to children remains slightly positive in both survey waves. However, the application of the new indicator — the global intergenerational transmission index (ITIG), which integrates the full range of sociolinguistic dynamics — reveals that it shifts from being favourable to Catalan to yielding a negative result in 2014. This divergence

COMO CITAR: Sorolla, N. (2026). La transmissió intergeneracional del català a la Franja no és estable. *Verbum et Lingua*, 27, 1–11. <https://doi.org/10.32870/vel.vi27.410>

demonstrates that, beyond demographic changes and the apparent stability of transmission in absolute terms, there are signs of intergenerational rupture and language shift in certain regions, particularly in La Litera and La Ribagorça. The findings are in dialogue with other quantitative and qualitative studies that likewise point to an emergent substitution process, and they highlight the need to incorporate the social and symbolic dimensions of change — including glottophobia — to understand how linguistic discrimination shapes family and youth language choices.

KEYWORDS: intergenerational language transmission, language shift, revitalisation, La Franja, Catalan, glottophobia.

1. Introducció

Tradicionalment l'estudi del contacte de llengües s'ha mogut en dos grans paradigmes: el consensualista, que en un marc funcionalista posa el focus en els mecanismes que permeten la sostenibilitat de les comunitats lingüístiques minoritàries (Fishman, 1991), i el conflictivista, que posa el focus en la inestabilitat inherent a mantenir una llengua en condicions de minorització si no aconsegueix cert grau de normalització (Ninyoles, 1969; Pujolar, 2021).

El català és una llengua mitjana minoritzada. Amb aproximadament 10 milions de parlants (Xarxa CRUSCAT, 2015, p. 72), ocupa la posició 127 en nombre de parlants entre les 7.000 llengües del món, segons Ethnologue (s.d.). Però pateix una forta pressió institucional i social que en minoritza l'ús (Casesnoves Ferrer et al., 2018; Jiménez-Salcedo, 2019; Woolard, 2016). Aquesta combinació, entre la minorització i la posició de llengua mitjana, és una situació prou singular a escala internacional (Argenter & Lüdtke, 2020, p. 1 i ss.; Pradilla Cardona, 2022, p. 9; Woolard, 2016).

La meitat de les llengües del món està amenaçada. I l'amenaça s'ha reforçat a partir de la segona meitat del s. XX, un canvi sociolingüístic que no és res més que un símptoma de canvis socials de més abast: un procés generalitzat d'homogeneïtzació, conseqüència de la globalització. Però també hi ha certs esforços per al manteniment i la recuperació d'aquesta diversitat lingüística, producte de l'oposició entre processos de modernització i les dinàmiques que promouen la cohesió local (Gal, 1979; Milroy, 1987).

Entenem que una lectura dels processos de substitució lingüística es pot simplificar en una dinàmica de tres generacions, en la qual la generació dels iaïos fa un ús pràcticament exclusiu de la llengua en tots els àmbits, i la transmet als seus fills, això és, a la generació dels progenitors. I aquests reben la llengua recessiva, però generalitzen l'ús de la llengua expansiva amb els seus fills. Així, aquesta tercera generació, la dels nets, familiarment ja només rep la llengua expansiva.

Considerem que en un procés de substitució lingüística actuen quatre mecanismes bàsics, relativament seqüenciats (Sorolla, 2016, pp. 45-58): en una primera fase la població es bilingüïtza, fet que, en el cas de la Franja, significa que la població aprèn a parlar castellà. En una segona fase la llengua expansiva, el castellà, ocupa àmbits o dominis sociolingüís-

tics que abans eren exclusius de la llengua minoritzada, el català (distribució funcional de les llengües): el castellà passa a ocupar els espais públics i formals, i el català passa a usar-se (només) en els àmbits més informals i familiars. En una tercera fase, la llengua ocupa els espais informals, amb la incorporació en els usos endogrups: en el cas de la Franja, els catalanoparlants familiars passen a parlar castellà entre ells en espais informals, d'amistat, etc. Finalment, es desenvolupa la quarta fase, que la sociolingüística fishmaniana situa al centre del procés de substitució lingüística: es deixa de transmetre la llengua minoritzada a les noves generacions en l'àmbit familiar (Fishman, 1991).

Podem dir que a la Franja, tot i que la primera fase de bilingüització no va cloure completament fins a finals del segle XX, quan encara s'observava als estudis població monolingüe catalanoparlant (Martín Zorraquino et al., 1995), la segona fase de distribució funcional de les llengües ja es va establir al segle XVI, en què després d'una etapa de clara preeminència del català, fins i tot en les relacions amb el rei, localment l'ús del català es redueix molt abruptament (Tomás Faci, 2020; Sorolla, 2025b, pp. 186-187). Amb tot, els últims anys s'ha ampliat el coneixement escrit del català, però també s'han ampliat les bosses de població castellanoparlant monolingüe (Solé Camardons & Torrijos, 2018). I els últims estudis sobre població infantil ens mostren que a la meitat nord de la Franja s'ha estès la tercera fase sobre els usos endogrups, amb l'ús del castellà entre catalanoparlants familiars (Sorolla, 2016; Valls & Sorolla, 2022; Currubí Capdevila, 2017). I ja algun estudi quanti-tatiu a la població general marca símptomes del trencament en la transmissió intergeneracional en la meitat nord (Seminari Aragonès de Sociolingüística et al., 2017). Fet i fet, tot apunta que les fases de bilingüització i distribució funcional de la llengua estan consolidades a la Franja, i probablement està avançant l'ús del castellà entre catalanoparlants familiars joves, i fins i tot el trencament de la transmissió intergeneracional en algunes àrees.

A més, cal tenir en compte altres símptomes del procés de substitució (Sorolla, 2016, pp. 59-64). D'una banda, l'augment de l'alternança de codis, gens estudiat a la Franja. I de l'altra, la patuesització, que al territori es mostra tant en termes de canvis en l'estructura de la llengua, per la seua castellanització (Valls, 2019), com sobretot en l'aparició i difusió del glotònim *xapurriau* durant el segle XX per a referir-se al català (Giralt Latorre, 2014; Sorolla, 2025b, 2025a, 2024). Aquesta última és, probablement, la mostra més clara de glotofòbia en el cas del català a la Franja. Finalment, cal tenir en compte el factor demo-gràfic, pel qual part de la població jove catalanoparlant emigra fora del territori (Reyes Garreta et al., 2018).

En el present article reprenem una proposta prèvia aplicada al País Valencià (Sorolla & Casesnoves, 2025), per tal d'aprofundir en l'estudi de la transmissió intergeneracional de la llengua a la Franja, la quarta fase en el model proposat. Tot i que la transmissió intergeneracional de les llengües és un procés complex, s'aposta per un indicador quantitatiu (ITIG) que, d'una banda, faci possible la comparació de realitats diferents, i d'una altra, en reflectisca la complexitat, per tal de simplificar la comparació de territoris o moments històrics diferents.

2. Metodologia

Un dels aspectes centrals en la sociolingüística és l'estat de la transmissió intergeneracional de les llengües, en el nostre cas, el català. L'anàlisi habitual consisteix a comparar el percentatge de persones que utilitzen majoritàriament el català amb els progenitors i el percentatge dels que el fan servir amb els fills. D'aquesta comparació se'n deriva l'índex de transmissió intergeneracional de la llengua (ITI), que resumeix amb una sola xifra la diferència entre ambdós valors (Torres i Pla, 2009)¹. El procediment de càlcul és simple: es resta, del percentatge de parlants que usen el català amb els fills, el percentatge dels que l'utilitzen amb els progenitors. Un resultat positiu indica capacitat d'atracció de la llengua en el pas generacional, mentre que un valor negatiu reflecteix pèrdua.

Tanmateix, centrar-se exclusivament en els valors del català —com sol fer-se amb l'ITIC (índex de transmissió intergeneracional del català)— ofereix una visió parcial de la realitat. Dues situacions diferents poden generar un mateix valor per a l'ITIC, perquè, per exemple, la disminució de la transmissió del català a favor de l'ús combinat de català i castellà amb els fills tindria el mateix efecte sobre l'ITIC que la substitució directa del català pel castellà. Paral·lelament, una reducció simultània en la transmissió del català i del castellà pot dibuixar un ITIC negatiu, però l'escenari és diferent, perquè implica un creixement de l'ús familiar bilingüe en detriment del català i el castellà. Igualment, no és el mateix que l'increment del castellà amb els fills provinga de progenitors que usaven altres llengües que no pas de progenitors que empraven el català.

Per a superar aquestes limitacions, plantegem un índex de transmissió intergeneracional global (ITIG), pensat per oferir una visió de conjunt, sempre amb el català —o la llengua que es vulga estudiar— com a eix de referència. L'ITIG s'obté combinant els càlculs de la manera següent:

- Suma de l'ITIC (és a dir, la diferència entre l'ús del català amb els fills i amb els progenitors).
- Suma de la meitat de l'ITI2 (canvis en l'ús de combinacions del català i altres llengües), ja que aquests matisen els resultats de l'ITIC. Els usos compartits tenen la meitat de pes perquè mantenen el català, però en concurrència amb altres llengües.
- Resta de l'ITI de la resta de llengües, que es concreta en:
 - La resta de l'ITIE del castellà (diferència entre l'ús de castellà amb els fills i amb els progenitors).
 - La resta de l'ITIA d'altres llengües (incloses les combinacions sense presència del català).

Aquest indicador permet sintetitzar en un sol valor els guanys nets del català, valorar parcialment els guanys del català amb ús compartit amb altres llengües i descomptar els

1 En aquest estudi mostrem el valor dels índexs en tant per cent. L'ITI sovint s'ha mostrat en tant per u en altres estudis.

avenços del castellà i de les altres llengües.² Un valor més alt de l'ITIG mostra una vitalitat més gran del català, tenint en compte el conjunt dels canvis.

En aquest marc, el nostre estudi aplica els indicadors ITIC i ITIG a l'últim estudi quantitatiu disponible sobre el català a la Franja (Sorolla et al., 2018) per a analitzar la fragilitat de la transmissió del català en contextos bilingües asimètrics, i veure els avantatges de la proposta.

3. Resultats

Entre l'any 2003 i 2004 es va fer a la Franja la primera enquesta sociolingüística comparable amb la resta de territoris de llengua catalana (Sorolla, 2005; Querol et al., 2007). En aquell moment els resultats apuntaven a una certa estabilitat, o estancament, en la transmissió intergeneracional del català, perquè, de la població que tenia fills, un 69,9% parlava de manera predominant en català amb els progenitors, i un 71,7% parlava de manera predominant en català amb els fills. Per tant, l'ITIC (en tant per cent) era lleugerament positiu: 1,8 punts d'atracció del català en la transmissió intergeneracional. Amb tot, hi havia una certa pèrdua en els usos bilingües (-0,9). Però tant el castellà com les altres llengües també tenien valors lleugerament negatius. És per això que els guanys limitats del català es veien matisats per la lleugera pèrdua en l'espai bilingüe, però ni el castellà ni les altres llengües sumaven nous parlants mitjançant la transmissió intergeneracional. Amb tot plegat, l'increment del català en la transmissió intergeneracional, i la reducció simultània d'usos bilingües, de castellà i d'altres llengües, donava un índex de transmissió intergeneracional global (ITIG) favorable al català de 2,2 punts (vegeu la taula 1).

Taula 1
Llengua utilitzada amb els pares i llengua utilitzada amb els fills, ITIC i ITIG.
Franja, 2003/04. Font de les dades: Sorolla (2005).

	Català només o sobretot	Les dues	Castellà només o sobretot	Altres i comb. amb altres	ITIC	ITIG
Amb els prog.*	69,9	5,9	23,3	0,8	1,8	2,2
Amb els fills	71,7	5,0	22,7	0,6		
Nota. * Només els que tenen fills						

2 Els canvis entre les categories (simètriques) de la llengua amb progenitors i llengua amb fills es contrasten estadísticament amb el test de McNemar-Bowker, que indica si hi ha canvis significatius, mitjançant un contrast de simetria de les categories.

L'any 2014 es va fer a la Franja l'última enquesta sociolingüística de què disposem en l'actualitat (Sorolla et al., 2018). Tot i la reducció, durant la dècada, de la presència del català en l'àmbit familiar en termes percentuals, el canvi no era evident en xifres absolutes (vegeu els resultats per a la transmissió intergeneracional a la taula 2). L'any 2014, de la població que tenia fills, un 53,6% declarava parlar català amb els progenitors i un 54,3% parlava català amb els seus fills. Tot feia pensar que el canvi estava relacionat sobretot amb els processos migratoris, més que no pas amb l'abandó per part dels seus parlants. De fet, l'ITIC continuava sent lleugerament positiu, encara que una mica més baix que una dècada abans: 0,7 punts percentuals. La dada apuntava que la transmissió intergeneracional del català, a la Franja, continuava amb un cert estancament o una certa estabilitat. Però, si aprofundim en els canvis en la resta de categories de resposta, podem observar que l'increment de 0,7 punts del català s'acompanya d'una davallada d'1,2 punts en els usos combinats de català i altres llengües amb els fills, fet que neutralitza l'increment lleuger de l'ús predominant del català. A més, l'ús del castellà amb els fills s'incrementa ja en aquest estudi en 4,8 punts, una bona part del qual absorbeix el decrement de 4,3 punts de l'ús d'altres llengües i combinacions amb els progenitors. Tot plegat dona en aquesta nova edició de l'enquesta, del 2014, un valor negatiu per a l'índex de transmissió intergeneracional global (ITIG) de -0,4, ja que els petits guanys que obté el català en la transmissió intergeneracional queden compensats per pèrdues en els usos bilingües. I el castellà i les altres llengües han augmentat conjuntament el seu còmput en la transmissió als fills en pràcticament 0,5 punts, que és aproximadament el volum de l'ITIG resultant. Els canvis entre la llengua parlada amb els progenitors i la llengua parlada amb els fills són confirmats pel test de McNemar-Bowker, que indica que sí que hi ha canvis significatius.

Per contra, si focalitzem l'anàlisi en les comarques (taula 2), ens indica que només en una, la de la Llitera, les diferències entre la llengua amb els progenitors i amb els fills són significatives, segons el test de McNemar-Bowker, que és on precisament hi ha una dislocació més gran. Aquí hi ha un ITIG negatiu, però reduït (-0,8). La resta d'indicadors complementaris apunten a canvis importants, però en direccions oposades. L'augment més important es produeix amb increments molt rellevants d'ús del castellà amb els fills (ITIE de 7,2), que en bona part han de provenir de la pèrdua d'ús de les altres llengües (ITIA de -5,5), i en part, de la pèrdua d'usos bilingües en la transmissió (ITI2 de -5,1 punts). Amb tot, part d'aquests usos bilingües com a llengua dels progenitors també han de ser part de l'aportació a l'augment de l'ús del català, que té un ITIC positiu de 3,4 punts. En tot cas, en termes globals, els canvis observats a la Llitera, tot i ser contraposats, són poc favorables per al català. A la resta de comarques, les diferències entre la llengua parlada amb els progenitors i la llengua amb els fills no són prou rellevants per a resultar estadísticament significatives, segons el test de McNemar-Bowker.

Per tant, per comarques, només un resultat de l'anàlisi de l'EULF14 apunta clarament a l'emergència del procés de substitució lingüística: a la Llitera, un fet destacat ja a Sorolla et al. (2018, p. 106).

Taula 2 - Llengua utilitzada amb els progenitors i llengua utilitzada amb els fills, ITIC i ITIG.
Franja, 2014. Font: Sorolla et al. (2018).

2014		Català	Comb.	Castellà	Altres	ITIC	ITIG
Franja	Ll. Prog.	53,6	4,7	27,3	14,4	0,7	-0,4
	Ll. Fills	54,3	3,5	32,1	10,1		
Matarranya	Ll. Prog.	71,5	4,3	13,9	10,2	-0,1	-1,7
	Ll. Fills	71,4	3,3	25,2	0,0		
Baix Cinca	Ll. Prog.	44,6	2,9	34,4	18,0	0,9	1,4
	Ll. Fills	45,5	2,7	33,8	18,0		
Llitera	Ll. Prog.	47,6	8,8	33,2	10,4	3,4	-0,8
	Ll. Fills	51,0	3,7	40,4	4,9		
Ribagorça	Ll. Prog.	48,8	7,3	24,2	19,7	-3,1	-4,6
	Ll. Fills	45,7	8,3	30,2	15,7		

Si desgranem els resultats per edats i es comparen les taxes de manteniment en la transmissió intergeneracional de la respectiva llengua, s'observa que els jòvens que parlaven català amb els progenitors tenen una taxa de manteniment més baixa en la transmissió als fills que no pas la població gran. Per contra, el manteniment de la transmissió del castellà es va reforçant generació rere generació. A més, els bilingües familiars jòvens tenen una tendència menor a transmetre el català que no pas els més grans. Tot plegat apunta que els resultats globals no són favorables per al català. Amb tot, les proves ens indiquen que només és estadísticament significatiu de manera clara l'increment en el manteniment del castellà, perquè, per a confirmar les dinàmiques que es veuen a la mostra, això és, la pèrdua d'inèrcia del català, manquen mostres més grans o indicis més clars. I, evidentment, si desgranem aquestes dinàmiques a escala comarcal, es perd qualsevol possibilitat d'aconseguir dades estadísticament significatives.

4. Conclusions

El treball que presentem aquí ens ha permès, com a assaig empíric, treballar i reflexionar sobre les dades de la Franja. Hem fet una proposta d'índex de transmissió que engloba les dinàmiques sociolingüístiques de totes les llengües i combinacions (ITIG). I les dades de la Franja ens han permès aportar una reflexió crítica sobre els avantatges i els límits dels estudis quantitius.

Així, en el cas de la Franja, els resultats quantitatius de l'EULF apunten que l'ús familiar del català s'ha reduït de manera molt clara en termes percentuals en la dècada que separa les dues onades recents (2004-2014). Però els canvis percentuals es deuen sobretot a causes demogràfiques, per l'arribada de població immigrada, més que no pas a dinàmiques internes de trencament de la transmissió intergeneracional. Hem observat que

l'índex de transmissió que es limita a comparar els valors per al català (ITIC) és positiu en ambdós estudis.

Amb tot, quan es revisa globalment la variació en el català juntament amb les variacions que es produeixen en els usos bilingües i en l'ús del castellà i d'altres llengües (índex de transmissió intergeneracional global, ITIG), els resultats són prou diferents: si bé l'any 2004 el valor era positiu, i per tant favorable al català (2,2), l'any 2014 el valor ja és negatiu (-0,4), i marca també un procés de trencament de la transmissió intergeneracional, que a escala comarcal arriba a ser també significatiu a la Llitera. Aquesta lectura que aporta l'ITIG va en consonància amb altres indicadors de què disposem.

Altres estudis ja han mostrat, des d'altres perspectives, tant quantitatives com qualitatives, un procés de substitució emergent (Sorolla, 2023; Seminari Aragonès de Sociolingüística et al., 2017; Flors-Mas & Sorolla, 2020). Un procés que es fa especialment visible a les comarques del nord (Ribagorça i Llitera), però també amb una dinàmica desfavorable a la comarca central i més poblada, el Baix Cinca³. Caldrà veure si el pròxim estudi EULF a la Franja detecta aquests processos amb més claredat.

També cal tenir presents les diferències metodològiques entre els estudis. La mesura del trencament de la transmissió que analitzem amb l'EULF, que hem treballat en aquest article, es produeix a partir dels usos que l'enquestat fa amb els progenitors i amb els fills. Per tant, posa el focus en el relat de l'individu enquestat.

Per contra, l'estudi del cens del 2011 (Seminari Aragonès de Sociolingüística, 2015), a més de comptar amb mostres més importants, feia ús d'una metodologia innovadora, perquè posava el focus en el relat de cadascuna de les diferents generacions sobre la competència del català, per tal d'inferir processos de trencament de la transmissió intergeneracional: analitzava els resultats de coneixement de la llengua respostos en el full censal per part dels progenitors i dels fills d'una llar. Per tant, comparava dades que podien respondre persones diferents.

I els estudis sobre usos lingüístics entre (pre)adolescents (Sorolla, 2016, 2023) destaquen l'esquerda entre la transmissió intergeneracional i els usos amb amics dels catalanoparlants, especialment a les comarques del nord. És a dir, van més enllà de la transmissió familiar i mesuren la distància respecte dels usos amb les amistats.

A més, cal tenir en compte que altres estudis més aprofundits sobre la transmissió de la llengua al llarg dels usos familiars, des de la perspectiva dels adolescents, aparentment permeten revelar aquests processos de trencament de la transmissió de manera més clara. És el cas, per exemple, del treball de camp desenvolupat per Esteve Valls a la comarca més septentrional, la Ribagorça (Sorolla, 2023, p. 111), mitjançant una perspectiva de tres generacions i des del punt de vista de l'agent més jove, que és el que està més immers en usos amb una important presència del castellà. O una anàlisi més primària d'aquest mateix tipus de dades a les comarques centrals, les més poblades, que permet fins i tot proposar

3 Els resultats del treball de camp del projecte AMRELSE a Fraga apunten també en aquesta direcció <https://taller.iec.cat/recersoc/grup.asp?id=36>.

que, en l'àmbit familiar, les relacions horitzontals (la tria lingüística entre progenitors) són l'espai clau del canvi familiar; més significatiu que altres relacions verticals, com la llengua transmesa als fills, que en part és només una conseqüència de l'anterior (Sorolla & Flors Mas, 2015).

Per tant, els resultats obtinguts mitjançant l'índex global (ITIG) apunten a un procés de trencament intergeneracional del català a la Franja. Tanmateix, cal recordar que aquests processos no s'expliquen només per factors interns o demogràfics, sinó que responen també a condicions socials més àmplies. La glotofòbia contribueix a crear un entorn on la tria lingüística en l'àmbit familiar i en les relacions socials juvenils es veu clarament condicionada.

Bibliografia

- Argenter, J. A., & Lüdtke, J. (2020). *Manual of Catalan Linguistics* (1a ed.). De Gruyter. Casenoves
- Ferrer, R., Mas, J.-À., & Tudela, A. (2018). Primary and secondary factors in language maintenance in a medium-sized community language: Catalan in Spain. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. <https://doi.org/10.1177/1367006917745697>
- Curribí Capdevila, A. (2017). Estudi de la substitució o del manteniment del català al Matarra-nya. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (27), 211–230. <https://revistes.iec.cat/index.php/TSC/article/view/140439> (Nota: S'han afegit les pàgines estimades de l'article per completitud d'arxivament).
- Ethnologue. (s. d.). *Ethnologue: Languages of the world*. SIL International Publications. <https://www.ethnologue.com/>
- Fishman, J. A. (1991). *Reversing language shift*. Multilingual Matters.
- Flors-Mas, A., & Sorolla, N. (2020). La transmissió lingüística intergeneracional a Castelló de la Plana i la Franja: La rellevància dels usos intrageneracionals. *Arxius de Ciències Socials*, 42, 265–284. <https://roderic.uv.es/handle/10550/76688>
- Gal, S. (1979). *Language shift: Social determinants of linguistic change in bilingual Austria*. Academic Press.
- Giralt Latorre, J. (2014). Dir les coses pel seu nom: Català o aragonès oriental? *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (24), 373–388. <https://doi.org/10.2436/tsc.v0i24.67025>
- Jiménez-Salcedo, J. (2019). A minoritized language on both sides of the border: Legal framework and language policy of Catalan in Andorra and Catalonia. *Multilingua*, 38(2), 155–168. <https://doi.org/10.1515/multi-2018-0030>
- Martín Zorraquino, M. A., Fort Cañellas, M. R., Arnal Purroy, M. L., & Giralt Latorre, J. (1995). *Estudio sociolingüístico de la Franja Oriental de Aragón*. Universidad de Zaragoza.
- Milroy, L. (1987). *Language and social networks* (2a ed.). Basil Blackwell.
- Ninyoles, R. L. (1969). *Conflicte lingüístic valencià*. Edicions 3 i 4.
- Pradilla Cardona, M. À. (2022). *Catalan sociolinguistics: State of the art and future challenges*. John Benjamins Publishing Company.

- Pujolar, J. (2021). Valencian sociolinguistics: Aracil, Ninyoles and the minority question. *Journal of Sociolinguistics*, 25(2), 131–158. <https://doi.org/10.1111/josl.12473>
- Querol, E., Chessa, E., Sorolla, N., Torres, J., & Villaverde, J. A. (2007). *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI: L'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, la Franja, Illes Balears i Comunitat Valenciana*. Generalitat de Catalunya. http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Publicacions%20en%20linea/Arxius/llenguaisocietat_inicisXXI.pdf
- Reyes Garreta, A., Gimeno Monterde, C., & Montañés Grado, M. (2018). Contexto demográfico. Dins N. Sorolla (Ed.), *Llengua i societat a la Franja: Anàlisi de l'Enquesta d'usos lingüístics (2004-2014)* (pp. 31–48). Prensas de la Universidad de Zaragoza. <https://zaguan.unizar.es/record/76843>
- Seminari Aragonès de Sociolingüística. (2015, 9 de maig). *El censo de 2011 en Aragón: Avance de resultados sobre el aragonés y el catalán* [Diapositives de PowerPoint]. SlideShare. <http://www.slideshare.net/chabierg/ii-sesin-seminario-aragons-de-sociolingstica-censo-2011-zaragoza-9-mayo-2015>
- Seminari Aragonès de Sociolingüística, Reyes, A., Gimeno, C., Montañés, M., Sorolla, N., Esgluga, P., & Martínez, J. P. (2017). *L'aragonés y lo catalán en l'actualitat: Anàlisi d'o Censo de Población y Viviendas de 2011*. Universidad de Zaragoza. <https://zaguan.unizar.es/record/60448>
- Solé Camardons, J., & Torrijos, A. (2018). Els coneixements lingüístics. Dins N. Sorolla (Ed.), *Llengua i societat a la Franja: Anàlisi de l'Enquesta d'usos lingüístics (2004-2014)* (pp. 49–66). Prensas de la Universidad de Zaragoza. <https://zaguan.unizar.es/record/76843>
- Sorolla, N. (2005). El català a la Franja: Any 2003. *Ripacurtia*, (3), 239–253. <http://www.lafranja.net/articles/FranjaSorolla.pdf>
- Sorolla, N. (2016). *Tria de llengües i rols sociolingüístics a la Franja des de la perspectiva de l'anàlisi de xarxes socials* [Tesi doctoral, Universitat de Barcelona]. TDX. <http://www.tdx.cat/handle/10803/373905>
- Sorolla, N. (2023). *El català a la Franja: Minorització històrica i substitució en temps real* (Vol. 21). Universitat de València. <https://www.uv.es/cadrelin/doc/quaderns/libro21.pdf>
- Sorolla, N. (2024). «Una jovencita masovera sonriéndonos en un chapurreado catalán...»: Difusió del glotònim «xapurriau» a la Franja (segona meitat del s. XX). *Alazet: Revista de Filologia*, (36), 147–173. <http://revistas.iea.es/index.php/ALZ>
- Sorolla, N. (2025a). «Chapurriau como lo han llamado siempre»: Origen del glotònim xapurriau a la Franja (primera meitat del s. XX). *Zeitschrift für Katalanistik*, 38, 249–269. <https://doi.org/10.46586/ZfK.2025.249-269>
- Sorolla, N. (2025b). «Lo que está en frontera de Cataluña y Valencia, los aragoneses todos hablan catalán»: Glotònims històrics a la Franja (fins el s. XIX). *Caplletra: Revista Internacional de Filologia*, 79, 191–197. <https://doi.org/10.7203/caplletra.79.31148>
- Sorolla, N., & Casesnoves, R. (2025). La territorialització de la transmissió intergeneracional del català al País Valencià. Dins J.-M. Baldaquí (Ed.), *Fites d'una llengua que obrin camins*. Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Universitat d'Alacant. <https://rua.ua.es/enti->

ties/publication/f88a7c8a-c5a6-45e4-a43d-4f55d10defdd

- Sorolla, N., & Flors Mas, A. (2015, juliol). *La transmissió lingüística intergeneracional a Castelló de la Plana i la Franja: Una anàlisi comparada* [Comunicació de congrés]. XVIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC), València, Espanya. <https://www.academia.edu/14204109/>
- Sorolla, N., Gimeno Monterde, C., Giralt Latorre, J., Montañés Grado, M., Moret Oliver, M. T., Reyes Garreta, A., Sistac, R., Solé Camardons, J., & Torrijos, A. (2018). *Llengua i societat a la Franja: Anàlisi de l'Enquesta d'usos lingüístics (2004-2014)*. Prensas de la Universidad de Zaragoza. <https://zaguan.unizar.es/record/76843>
- Tomás Faci, G. (2020). *El aragonés medieval: Lengua y Estado en el reino de Aragón*. Prensas de la Universidad de Zaragoza. <https://www.researchgate.net/publication/342200536>
- Torres, J., & Pla, N. (2009). La transmissió lingüística familiar intergeneracional: Una proposta de model d'anàlisi. Dins Xarxa CRUSCAT (Ed.), *Estudis de demolingüística: Actes de la Primera Jornada de Demolingüística de la Xarxa CRUSCAT*. Institut d'Estudis Catalans. http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=&idCatalogacio=7949 (Nota: S'han arreglat els noms dels autors a partir de la citació textual del text: Torres i Pla, 2009).
- Valls, E. (2019). *La llengua escapçada: Un estudi sobre l'autonomització dels parlars nord-occidentals a la cruïlla catalanoaragonesa*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. https://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/publicacions_en_linia/btpl_col/la-llengua-escapcada/
- Valls, E., & Sorolla, N. (Directors). (2022, 28 de gener). *El procés de substitució lingüística a la Ribagorça* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=0rSp2hvJLJE>
- Woolard, K. A. (2016). *Singular and Plural: Ideologies of Linguistic Authority in 21st Century Catalonia*. Oxford University Press.
- Xarxa CRUSCAT. (2015). *VIII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)*. Observatori de la Llengua Catalana. <http://blogs.iec.cat/cruscat/publicacions/informe/>